

Kis hazánkban – ahol a „permanens válság” a hetvenes évek óta jelen van a közbeszédben – nehéz lenne olyan embert találni, aki akkoriban már felnőtt volt és ne emlékezne vissza évről-évre az újívi áremelésekre és az ígéretekre, hogy az a bizonyos év lesz az utolsó a nadrágszíjszorítás jegyében. Tehát sok szempontból az európai kontinens ezen táján élők meglehetősen magas immunitást és ingerküszöböt fejlesztettek ki magukban a „makro-gazdasági folyamatokkal” szemben. Megpróbálták mindig úgy élni, hogy a lehetőségekhez képest függetlenítsék magukat az éppen aktuális állam épen aktuális rossz, vagy még rosszabb helyzetétől. Ennek ellenére mindazok a megrázó gazdasági-pénzügyi események, amelyek hazánkat az elmúlt három-négy évben a magánemberek szintjén is meghatározó módon érintik, már megjelentek a válsókkal foglalkozó írárok szempontrendszerében is. Ugyanis kevés olyan kataklizma volt a magyar történelemben, amely ennyire közvetlenül befolyásolta volna az átlagemberek mindennapi életét,

tapasztalását, mint a ma is végeláthatatlannak tűnő világgazdasági negatív spirál. Egy ilyen korszakváltás – a számtalan negatívum értelemzhető hatása mellett – akkor is hordoz magában pozitívumokat, ha ezek még csak kevés ember számára váltak nyilvánvalóvá. Gondoljunk csak bele: a milliókat érintő devizahitelezés a törlesztőrészek emelkedése mellett rámutatott pénzügyi intelligenciánk – eltelt évtizedekből eredeztethető – égető hiányosságaira. Arra, hogy nem elég csak a takaréka tenni a pénzt, ahol pillanatok alatt elúszhat, és nem elég csak a biztosnak hitt állami „állásokba” kapaszkodni, hanem el kell jutni az öngondoskodáshoz. Talán soha nem bújta ennyi ember idehaza az újságok gazdasági rovatait, figyelte a tőzsdemutatókat, számolt a sokféle kalkulátorral és vásárolta a pénzügyi tudatosságot fejlesztő könyveket, mint manapság. Ez nyilvánvaló jótékony hatása a válsóknak. De hasonlóan pozitív „hozadék” lehet az is, ha a házaspárok ezekben az idegborzoló időkben inkább összekapaszkodnak és egymás hibáinak, hiányosságainak keresgélésé, az állandósuló marakodás helyett kéz a kézben próbálnak úrrá lenni a válsó hatásain. A számok egyelőre ezt a hipotézist támasztják alá: a válsó előtti utolsó évben, 2007-ben 25 160 válás volt, míg az utolsó, statisztikailag lezárt esztendőben, 2010-ben 23 873. Ez még akkor is figyelemreméltó, ha nem tekinthető szignifikánsnak, annyi ugyanis mindenképpen kijelenthető, hogy az adat nem emelkedő tendenciát jelez, hanem enyhe csökkenést, ami annak ellenére, hogy egyelőre nem tűnik látványos eredménynek, hosszabb távon egy trendforduló kezdete lehet.

A legutóbbi Demográfiai portréban (2009) a válások okai között mindössze a hatodik helyen szerepeltek az anyagi okok. Fialat válóperes ügyvédként számomra is érdekes volt forgatni a Portré oknyomozó tanulmányát és visszaemlékezni arra, amit csak gyerekefjejl élttem át a tágabb környezetben. A hetvenes években ugyanis még a

férfiak alkoholizmusa volt toronymagasan a legfőbb válóok. Ez a rendszerváltást követően vesztett a vezető helyéből és átadta pozícióját a hűtlenségnek és az érzelmi elhidegülésnek.

A válás ma ugyan jogilag egy egyszerűbb folyamat, hatásai viszont ugyanúgy őrzik súlyosságukat. Egyértelműen kimutatható ugyanis, hogy az érzelmi sebek mellett a gyermekükkel hátramaradó, egyedülálló nők, az úgynevezett csonka családok sokkal sebezhetőbbekké válnak és közelebb sodródhatnak a mélyszegénységhez. A tartásdíj ugyanis, amely jogilag egy ítélettel előírt és végrehajtható kötelezettség, csak a legális jövedelmekből tiltható le. Egy főorvos, aki hivatalosan minimálbért keres, akkor is sebezhetetlen a behajtás számára, ha százezreket tesz zsebre feketén, míg elvált párja (és esetleg gyermekei) a minimálbér 50 százalékáig terjedő letiltással kénytelenek beérni.

A házaspárok közül tehát valószínűleg nagyjából ugyanannyian forgatják a fejükben a válás lehetőségét, mint a korábbi évtizedekben, ám visszariaszthatja őket a rájuk váró anyagi bizonytalanság. „Lehet, hogy lekever Neked néha, de legalább jól keres. . .” – idéződik fel a fejemben egy barátom története ismerőseinek házasságából. Főleg, ha a döntési palettát még egy közösen felvett devizahitel is megspékeli, amelynek megváltásához el kellene adni az utolsó közös ingatlant, és egyáltalán nem biztos, hogy maradna még belőle annyi pénz, hogy akár csak egyiküknek is sikerülne belőle másik, kisebb lakást venni.

Az ilyen helyzetben lévők anyagi viszonyai nyilvánvalóan korábban sem voltak túl fényesek – tehát ez azt jelenti, hogy a válás inkább felerősíthet korábbi tendenciákat, további nyomás alá helyezhet olyan területeket, amelyek eddig is prés alatt voltak. Egyelőre nem dől el biztosan, hogy a válás a házaspárok közötti összekapaszkodást fogja erősíteni, vagy a széthullásra utaló tendenciákat hangolja tovább. Egy biztos: hozzám még egyetlen ügyfél sem érkezett azzal, hogy „Ügyvéd úr, emiatt a fránya pénzügyi válsó miatt el szeretnék válni a páromtól.” És ez mindenképpen biztató. . .

Dr. Nagy Gábor László
ügyvéd

VÁLSÁG ≠ VÁLÁS (?)

Dióhéjban a válásról

Magyarországon évente kb. 24-25 ezer válást mondanak ki – ezzel Európában a középmezőnyben foglalunk helyet. A válóperek 71 százalékát a feleségek kezdeményezik. . . A válás személyes okai között a nők leggyakrabban az érzelmi elhidegülést említik, ezt követi az alkoholizmus, majd a hűtlenség és a társ új kapcsolata. A férfiaknál az alkoholizmus kivételével ugyanezek az okok szerepelnek az első három helyen, ám a negyedik helyen megjelenik a munkával való túlerheltség.

De térjünk vissza a számokhoz: a házasságkötések száma 1980 és 2007 között 80 331-ről 40 842-re csökkent, a válások száma ugyanebben az időszakban 27 797-ről 25 160-ra esett vissza. • A teljes válási arányszám (a felbomló házasságok aránya) 1990-től szinte megtorpanás nélkül emelkedett: értéke 2007-ben 0,45 volt, vagyis a 2007-ben kötött házasságok csaknem fele előreláthatóan válással végződik. • A váló felek életkora is folyamatosan emelkedik: 2007-ben a nők átlagosan 38, a férfiak 41 éves korukban döntöttek a válás mellett. • Ezzel együtt növekszik a váláskori házasságtartam is: 2007-ben átlagosan 12 és fél évnyi házasság után váltak el a házaspárok.

(Forrás: Demográfiai portré – 2009. Jelentés a magyar népesség helyzetéről.
KSH Népeségstudományi Kutatóintézet)